

Влада на Република Северна Македонија

Генерален секретаријат

Почитувани претставници на граѓанските организации,

Ви благодариме на интересот за учество на Повикот до граѓанскиот сектор за придонес во подготвувањето на Програмата за работа на Владата на Република Северна Македонија за 2026 година. Пополнетиот образец (заедно со прилозите, доколку ги има) доставете го до Одделението за соработка со невладини организации на Генералниот секретаријат на Владата, електронски на адреса **nvosorabotka@gs.gov.mk** со назнака **Иницијатива за ГПРВ 2026**, до **15.9.2025 година**. Со доставување на образецот потврдувате дека се согласувате вашата иницијатива да биде објавена на веб страницата www.nvosorabotka.gov.mk.

Општи податоци за здружението / фондацијата

Име на здружението/фондацијата: Фондација за интернет и општество „Метаморфозис“

ЕМБС (матичен број на правниот субјект според податоците во Централен регистар): 5922020

Седиште и адреса (улица, број, општина): ул. „Франклин Рузвелт“ бр. 19, кат 2 Општина Карпош, 1000 Скопје

Застапник: Бардил Јашари

Веб страница: <https://metamorphosis.org.mk/>

Електронска пошта (e-mail): info@metamorphosis.org.mk

Телефонски број за контакт: +389 2 3109 325; 070 327 261

Лице за контакт: Данче Даниловска Бајдевска

Предлог- иницијатива

за годишна Програма за работа на Владата на Република Северна Македонија за 2026 година

Наслов на иницијативата: Креирање на Национална стратегија за градење општествена отпорност кон штетните влијанија на дезинформациите

Стратешки приоритет: (поврзаност со стратешки приоритет на Владата, согласно Програмата за работа на Владата на Република Северна Македонија 2024-2028 <https://vlada.mk/strateshki-prioriteti?ln=mk>)

Креирањето на Национална стратегија за градење општествена отпорност кон штетните влијанија на дезинформациите директно придонесува кон три стратешки приоритети на Владата, согласно Програмата за работа на Владата на Република Северна Македонија 2024-2028, односно:

- Обезбедување забрзан и одржлив економски раст, повисок животен стандард и квалитет на живот на граѓаните;
- Успешно водење на пристапните преговори со Европската Унија;
- Владеење на правото, независност на правосудството, доследна и неселективна борба против криминалот и корупцијата со широка и обврзувачка транспарентност;
- Квалитетно образование достапно за сите согласно побарувачката на пазарот на трудот.

НППА: (поврзаност со пристапни партнерства и соодветна идентификација на поглавје и подрачје <https://mep.gov.mk/mk-MK/eu-integracii/nacionalnata-programa-za-usvojuvanje-na-pravoto-na-eu>)

- Кластер „Основни вредности“ со Поголавје 23: Правосудство и фундаментални права и Поголавје 24: Правда, слобода и безбедност;
- Кластер „Конкурентност и инклузивен раст“ со Поголавје 10: Информатичко општество и медиуми, Поголавје 19: Социјални политики и вработување, и Поголавје 26: Образование и култура;
- Кластер „Надворешни односи“ Поголавје 30: Надворешни односи и Поголавје 31: Надворешна, безбедносна и одбранбена политика.

Извештајот на Европската комисија за Северна Македонија за 2022 година јасно посочува „Онлајн медиумите не се регулирани со конкретен закон, а постојат различни ставови за потребата од регулирање, особено во поглед на растечките закани од дезинформации. Онлајн медиумите и платформите на социјалните медиуми се главниот извор на дезинформации, погрешни информации, говор на омраза, прекршување на професионалните стандарди и прекршување на правата на интелектуална сопственост. Потребни се кампањи за да се зајакне разбирањето на засегнатите страни и пошироката јавност и да се зголеми нивната отпорност наспроти дезинформациите.“

Креирањето на Национална стратегија за градење општествена отпорност кон штетните влијанија на дезинформациите директно се надворзува на позитивното укажување од Извештајот за 2024 година, откако градењето вакви механизми стана и официјален дел од *acquis communautaire* и за поглавје 31. Прифаќањето на ваквата иницијатива од страна на Владата во 2023 г. беше позитивно оценето од ЕК и посочено како единствен таков чекор во извештаите за сите земји од Западен Балкан. Извештајот за 2024 г. (стр. 90) истакнува: „Северна Македонија започна со воспоставување стратешка институционална и регулаторна рамка за спротивставување на негативните ефекти од дезинформациите. Препораките за заедничка акција за градење општествена отпорност кон малигните влијанија од дезинформациите, подготвени од граѓанското општество со меѓународна поддршка, беа усвоени од Владата како основа за создавање национална стратешка рамка и вклучени во нејзината работна програма за 2024 година. Потребни се понатамошни напори за затворање на просторот за странско мешање и манипулација со

информации, вклучително и дезинформации, и за градење општествена отпорност против оваа и други форми на хибридни закани.“

Во 2024 година повторното поднесување на оваа иницијатива доби позитивно мислење и од тековната влада, преку позитивен одговор од Министерството за правда.

Образложение: (опис на состојбите, причини за проблемите кои се предмет на разгледување, цел на предлогот, предмет на уредување доколку се работи за закон или подзаконски акт)

Креирањето и спроведувањето на Национална стратегија за градење општествена отпорност кон штетните влијанија на дезинформациите е од суштинско значење во време кога целиот демократски свет се соочува со опасноста за нарушување на функционирање на демократскиот систем заради штетното влијание на дезинформациските кампањи и други форми на манипулации, особено оние кои целат да ги продлабочат поделбите во општеството и недовербата во институциите со цел да го успорат и спречат процесот на интеграција во Европската Унија и другите стратешки интереси на Република Северна Македонија, да се обструиа владеењето на правото во полза на коруптивни структури, при што се нарушуваат основните човекови права.

Напливот од дезинформации не е само проблем на медиумите и професионалното новинарство, туку е поширок безбедносен проблем и токму затоа **Владата и другите надлежни институции треба да го водат процесот** на соочување со него преку примена на **сеопфатен пристап на целото општество** (анг. whole of society approach): вклучување на институциите, медиумите, граѓанските организации, академската заедница и приватниот сектор во еден заеднички, координиран пристап насочен кон заштита на демократскиот поредок. При тоа, обликувањето на решенијата мора да биде врз основа на демократските принципи и човековите права, кои проактивно ги артикулираат граѓанските и медиумските организации.

Во април 2023 г. Владата на Република Северна Македонија ги прифати Препораките произлезени од иницијативата на граѓанските организации (во прилог) според кои институциите, во партнерство со медиумите и граѓанските организации, треба да креираат јавни политики, стратегии и механизми за зголемување на отпорноста кон дезинформации и за развивање на медиумската писменост, имајќи предвид дека ова безбедносно прашање ги надминува рамките на медиумската сфера и мора да опфаќа содејство со сите надлежни државни институции преку инклузивен процес кој ќе овозможи учество и сопственост на сите засегнати општествени субјекти – односно пристап за вклучување на целото општество (All society approach). Во рамки на редовниот годишен процес на предлагање иницијативи од граѓанското општество, воден од Одделението за соработка на невладини организации во Генералниот секретаријат, Владата на РСМ и во октомври 2023 година и во октомври 2024 година ја одобри иницијативите од граѓанското општество поднесени од Фондацијата „Метаморфозис“ овозможувајќи формално започнување на предвидениот процес.

Земајќи ја предвид мултидисциплинарната природа на проблемот со дезинформациите, овој процес е компатибилен и комплементарен на процесот на спроведување на итните реформски приоритети во областа на медиумите, кои се неопходен дел од процесот на пристапување кон Европската Унија, како и

потребата за итно усогласување на законската рамка со сите релевантни директиви и регулативи на ЕУ, особено оние што го адресираат прашањето на ширење дезинформации, содржини со кои се поттикнуваат говор на омраза, тероризам и други облици на криминал. Инклузивноста е неопходна, бидејќи градењето отпорност на дезинформации е прашање што има повеќе димензии - од националната безбедност до унапредување на медиумските слободи, борбата против корупцијата и зајакнување на улогата на граѓанското општество како двигател на демократизацијата, и бара мултидисциплинарен пристап и проактивна дејност на државните институции во рамките на нивните надлежности.

Бидејќи дел од градењето на отпорноста е и унапредување на дигиталната писменост и особено медиумска писменост, преку оваа национална стратегија треба да се цели кон општество со развиено критичко мислење и отпорност кон лажни вести и дезинформации развиени и преку државниот образовен систем, како и преку поддршка за неформалното образование и едукација преку медиумите, за да се допре до сите сегменти на населението, вклучително и возрасните граѓани.

Надлежен орган на државната управа: (надлежно министерство за спроведување на иницијативата)

Надлежни орган за оваа стратегија треба да бидат Министерство за надворешни работи и Министерство за одбрана.

Очекувани влијанија: (економски влијанија, социјални влијанија, влијанија врз животната средина, административни влијанија и трошоци)

- Зголемена општествена кохезија преку системски пристап за градење култура на критичко мислење и општествен дијалог на сите нивоа, со цел остварување на демократски развој и надминување на високата поларизација и фрагментацијата во општеството градење консензус за заедничка визија и мерки за остварување на стратешките цели, меѓу кои примарна е интеграцијата во ЕУ.
- Усогласеност на правниот систем на РСМ со постојната и новововедената Европска легислатива и регулативаа, а во случајов со дигиталната писменост, со процесот на надградба на медиумските закони (што е во тек преку проектот EU for Freedom of Expression: Alignment of National Media Legislation with EU Acquis and Media Standards) и усогласувањето со Закон за дигитални услуги (Digital Services Act) и Законот за дигитален пазар (Digital Markets Act) кои стапија на сила во 2023 г, како и усогласувањето со идната Директива на ЕУ за слобода на изразување која е во фаза на усвојување.
- Зголемена транспарентност и соработка на државните институции со засегнатите страни од сите други општествени сектори – граѓанските организации, медиумите, приватниот сектор, академската сфера.
- Зголемување на квалитетот и влијанието на професионалното новинарство како столб на демократијата.

- Способни и информирани граѓани кои умешно и совесно учествуваат во демократските процеси, при тоа придонесувајќи кон нивна поголема активност и поголем придонес кон креирање на политики и учество во јавната сфера како и разни јавни процеси преку електронски пат, обезбедени од државата;
- Поквалитетен образовен систем кој одговара на потребите на пазарот на трудот и испорачува кадар способен за логично и критично размислување базирано на факти;
- Оспособена јавна администрација за спроведување на поефикасен и побезбеден систем за испорака на јавни е-услуги и други дигитални алатки овозможени од страна на јавните институции.

Финансиски импликации: (доколку иницијативата има финансиски импликации, се наведува дали се обезбедени потребните средства и од кои извори)

Предлог-иницијативата предизвикува финансиски импликации. Потребните средства не се обезбедени.

Прилози (се наведува насловот и авторот, со линк до документот доколку е достапен електронски)

- **„Препораки за заедничка акција за градење општествена отпорност кон штетните влијанија на дезинформациите“** подготвени од Фондацијата за интернет и општество „Метаморфозис“, Советот за етика во медиумите (СЕММ), Здружението на новинари на Македонија (ЗНМ), Синдикатот на новинари и медиумски работници (ССНМ), Институт за медиуми и аналитика (ИМА), НВО-Инфоцентарот, Центарот за развој на медиуми (ЦРМ), Граѓанската асоцијација МОСТ, Институтот за општествени и хуманистички науки – Скопје (ИОХН-С), ЦИВИЛ – Центар за слобода и низа стручни лица, претставници на засегнатите страни од граѓанскиот, јавниот и приватниот сектор, Достапно на: https://metamorphosis.org.mk/izdanija_arhiva/preporaki-za-zaednichka-akcija-za-gradenje-opshtestvena-otpornost-kon-shtetnite-vlijanija-na-dezinformaciite/
- **Документ за позиција „Патоказ за заштита на демократијата од информациски закани“** подготвен од Фондацијата „Метаморфозис“ и Мрежата против дезинформации за Балканот (АДН-Балканс) низ интердисциплинарен процес на широки консултации преку соработка со меѓународните и регионални партнери преку сопствениот пристап на целото општество. Достапно на: https://metamorphosis.org.mk/izdanija_arhiva/patokaz-za-zashtita-na-demokratijata-od-informaciski-zakani/

15.9.2025 година

Потпис на застапникот

